5. Жук А.А. Русская проза второй половины XIX века / А.А. Жук. – М.: Просвещение, 1981. – 254 с.

6. Боборыкин П.Д. Воспоминания: в 2-х тт. / П.Д. Боборыкин. – М.: Художественная литература, 1965. − Т. 1. − 1965. − 488 с.

а. Т. 2. − 1965. − 520 с.

7. Боборыкин П.Д. Сочинения в 12 тт. – СПб.; М.: Издательство товарищества М.О. Вольфа, 1885-1887. – Т. 12. − 1887. − 480 с.

8. Русская повесть 19 века. История и проблематика жанра / Под ред. Б.С. Мейлаха. – Л.: Наука, 1973. – 566 с.

УДК 821. 161. 2 – 3.09

КАЗКИ ОЛЕНИ ПЧІЛКИ: АСПЕКТИ ГЕНДЕРНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ

Подлєсна В.Ф., викладач

Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара

У статті здійснена спроба аналізу української літературної казки кінця XIX – початку XX ст. Робота містить аналіз творів Олени Пчілки, розрахованих на дитячу аудиторію. Казки письменниці досліджені під кутом зору художньої реалізації в них феміністичних ідей.

Ключові слова: казка, література для дітей, казка про тварин, літературна обробка, фемінізм, читач.

Подлесная В.Ф. СКАЗКИ ОЛЕНЫ ПЧИЛКЫ: АСПЕКТЫ ГЕНДЕРНОЙ ИНТЕРПРЕТАЦИИ/ Днепропетровский национальный университ им. О. Гончара, Украина.

В статье сделана попытка анализа украинской литературной сказки конца XIX – начала XX вв. Робота содержит анализ призведений Олены Пчилкы, предназначеных для детской аудитори. Сказки писательницы исследованы с точки зрения художественной реализации в них феминистических идей.

Ключевые слова: сказка, литература для детей, сказка о животных, литературная обработка, феминизм, читатель.

Podlesnaya V.F. FAIRE-TALES BY OLENA PCHILKA: THE ASPECTS OF GENDER INTERPRETATION/ Dnipropetrovs'k National University by of Oles' Gonchar, Ukraine

The article analyses literary fairy-tale of the end of XIX – beginning of XX century. The work gives an analysis of literary compositions written for children Olena Pchilka. Fairy-tales are analysed from the point of presence of feministic ideas.

Key words: faire-tale, literature for children, faire-tale about animals, literary working, feminism, reader.

Відомо, що домінуюча роль у вихованні дітей належить жінці. Жінка в нашій уяві асоціюється, насамперед, з образом матері, берегині домашнього вогнища, вихователькі підростаючого покоління. Така роль жінки міцно закріплена за нею в патріархальному суспільстві. Та жінки часто не погоджуються з таким стереотипом і доводять своїми діями право на рівність з чоловіками. Важливим кроком у цій справі було написання Сімоною де Бовуар книги "Друга стать" (1949). На сьогодні вона перекладена на 26 мов і справедливо вважається класикою фемінізму. У цьому великому за обсягом і дещо хаотичному творі (хаотичному, адже він планувався як всеохоплюючий) заторкнуто цілу низку проблем. І місце жінки в історії, і історичний, психоаналітичний і біологічний аналіз життя жінки в суспільстві, і міфи про жіночі ролі, їхні типові страхи й ідоли, нарешті аналіз сучасного становища жінки [1, с.10]. Ця праця була своєрідним підсумком, бо історія фемінізму почалася значно раніше. Жінки в різних країнах і раніше намагалися вибороти своє право перш за все на інтелектуальну рівність з чоловіками. В українській літературі вперше це було засвідчено літературним альманахом "Перший вінок"(1887), виданим Товариством руських жінок в упорядкуванні Наталі Кобринської та Олени Пчілки за сприяння І. Франка. "Перший вінок" відкривався "Переднім словом до альманаху" Наталі Кобринської, яка наголосила, що "жіноцтво наше на цілім просторі широкої Руси-України почулося до свого існування народного, що інтелігентна жінка наша почулася рівночасно русинкою і чоловіком, упірнулася о свої права національні і громадські " [2, с.208-209]. Зміст альманаху складали твори сімнадцяти жінок-письменниць, які належали до різних соціальних груп (Наталя Кобринська, Софія Окуневська, Олена Пчілка, Анна Павлик, Євгенія Ярошинська, Уляна Кравченко, Клементина Попович, Михайлина Рошкевич, Олена Грицай, Дніпрова Чайка, Людмила Старицька, Леся Українка, Ольга Франко …). В альманасі було надруковано некролог про "щиру лікарку" К. Карасинську-Троїцьку, що стала, напевне, прообразом Люби Малиновської в повісті "Товаришки" Олени Пчілки. Очевидним був емансипантський пафос альманаху.

Отже, в історії української культури, зокрема літератури, чільне місце займають жінки, які своєю багатогранною діяльністю сприяли розвиткові суспільства нарівні з чоловіками. У пропонованій статті ми спробуємо проаналізувати літературні казки Олени Пчілки. Об'єкт дослідження не випадковий, адже у вихованні дітей – основного заняття жінки в патріархальному суспільстві - казці відводиться провідна роль. Цей жанр широко побутував у літературі кінця XIX – початку XX ст. Серед основних різновидів казки дослідники виділяють: соціально-побутову, чарівну, героїчну, казку про тварин, казку-анекдот, патріотичну, фантастичну. Першим теоретиком та одним із зачинателів жанру української літературної казки справедливо вважають Івана Франка. В означений період у цьому жанрі також працювали Панас Мирний ("Казка про Правду та Кривду"), І. Нечуй-Левицький ("Два брати"), Дніпрова Чайка ("Казка про сонце та його сина"), І. Липа ("Гомін по діброві"), Б. Лепкий ("Цвіт щастя"), Д. Лепкий ("Русалка"), Є. Ярошинська ("Квіти"), Грицько Григоренко ("Королівна Крихітка та Киць-Киць"). Як бачимо, до жанру казки зверталися письменники і чоловічої, і жіночої статі. Казка, автором якої є жінка, безперечно, має свої характерні особливості й помітно відрізняється від казки, написаної письменником-чоловіком. Згадаймо, що в казках Панаса Мирного та І. Нечуя-Левицького домінують проблеми, які загалом визначають їхню творчість – соціально-побутові. І розраховані вони на читача з уже сформованим світоглядом. У відомій казці І. Франка "Лис Микита" завдяки авторській іронії та сатирі завуальовано великий спектр соціальних проблем. Якщо брати до уваги поради І. Франка стосовно дитячої літератури, які викладено ним у статті "Женщина - мати" в пункті "Лектура для дітей", то, можливо, твір буде незрозумілим для дітей молодшого віку. Як правило, усі літературні казки є творами оригінальними й безперечно цінними у виховному, пізнавальному й естетичному планах. Але на особливу увагу заслуговують твори, написані жінками. Така казка від початку створюється не письменником – аналітиком своєї доби, а матір'ю для дитини. Відомо, що між матір'ю й дитиною існує тісний психологічний зв'язок. Мати тонко відчуває духовні потреби дитини, її психологічний стан, вікову готовність до сприйняття певного матеріалу. Технології сучасної психології, зокрема казкотерапія, були відомі й раніше, але мали іншу назву – виховання. Яскравим прикладом матері-казкарки є Олена Пчілка.

Науковець, фольклорист і етнограф, збирач народної поезії, активний громадський діяч, поетеса, автор прозових і драматичних творів Олена Пчілка (Ольга Петрівна Драгоманова, по чоловікові Косач) у своїй громадській та літературній діяльності велику увагу приділяла вихованню та освіті дітей. Саме на дітей письменниця покладала надії в справі майбутнього відродження нації, мови, культури, самосвідомості українського народу. Олена Пчілка протестувала проти національних утисків і русифікації, послідовно обґрунтовувала спроможність української культури посісти гідне місце у світовій культурі, пропагувала українську історію, що будила в нащадків національну свідомість. Більшу частину свого життя, своєї енергії і таланту письменниця віддала дітям, "щоб не виростали вони перевертнями, щоб звикли вони шанувать своє рідне" [3, с.140].

Свою творчу діяльність Олена Пчілка розпочала перекладами, першою її літературною спробою був переклад казок Андерсена за порадою М. Старицького. У 1880 р. опубліковані її "Переклади з Гоголя: Записки причинного. Весняна ніч", 1882 - книжка "Українським дітям", що вмістила переклади поетичних творів О. Пушкіна ("Анчар"), М. Лермонтова ("Три пальми", "Гілка Палестини", "Мцирі") та польського поета Сирокомлі ("Співець"). Також письменниці належать переклади творів Гейне, Гете, Гюго, Діккенса, Кольцова, Міллера, Міцкевича, Овідія, Сапфо, Свіфта, Тургенєва, Фета. Як відомо, авторка знала багато мов, та, незважаючи на це, одним із своїх найважливіших завдань Олена Пчілка вважала пропагування рідної мови. Вона перебувала в складі делегації до прем'єр-міністра Вітте в справі скасування заборон на українську мову. У 80-х роках XIX ст. Олена Пчілка разом із М. Старицьким, М. Комаровим та іншими діячами культури працювала над укладанням українсько-російського та російсько-українського словників [4, с.4].

Перу письменниці належать і драматичні твори, зокрема водевіль "Сужена - не огужена!" (1881), комедія "Світова річ" (1884), драми "Злочинниця" (1888) та "Отрута" (не опублікована). У 1914-1920 рр. вона написала кілька п'єс для дитячого театру. Інтерес письменниці до драматургії значною мірою зумовили культурно-громадські та дружні стосунки із засновниками українського професійного театру М. Старицьким та М. Кропивницьким.

Плідною була діяльність Олени Пчілки і в галузі видавництва та журналістики. З 1908 р. вона почала видавати щомісячний журнал для дітей, який так і називався "Молода Україна". "Діти – се наша надія, се – молода Україна", - неодноразово повторювала письменниця [4, с.5]. Цей журнал друкувався як додаток до "Рідного краю" – політично-економічного, літературного тижневика (1905 – 1916), що мав на меті боронити права "покривджених", обстоювати національну ідею, висвітлювати динаміку письменства, повноту культурного процесу. Як наголошувала Олена Пчілка, спрямування журналу вважалося "національно-народницьким". Засновувався журнал як видання полтавського гуртка Української демократичної партії, хоча насправді був позапартійним. "Рідний край" виходив за редакцією М.Дмитрієва; обов'язки співредактора виконував Панас Мирний, який відповідав і за літературно-художню частину видання. У журналі були постійні рубрики "З життя України",

“Українське слово і мистецтво”, “Бібліографія”. Значну площу часопису надавали публікаціям поезій Олени Пчілки, Лесі Українки, Христі Алчевської, Надії Кибальчич, Одарки Романової, Людмили Волошки, Олени Суботенкової, Людмили Сохачевської; друкувалися і віршові добірки О. Олеся, Г.Чупринки, П. Капельгородського, Д. Яворницького, Панаса Мирного та інших. Виокремлюють три етапи існування журналу. Спочатку (25 грудня 1905 – 7 травня 1907) йому було властиве піднесення. Після заборони російською адміністрацією видання поновилось у Києві (від 20 жовтня 1907 до 1914) за редакцією Олени Пчілки. Після нової царської заборони україномовної періодики письменниця домоглася продовження його видання до 1916 року [2, с.334].

Наприкінці 70-х – на початку 80-х років XIX ст. у Луцьку вона організувала видавництво “Невеличкий гурток волинський”, у 1880 році упорядкувала й видала “Співомовки” С. Руданського. З 1881 року брала участь у виданні літературно-наукового альманаху “Рада”, упорядкованого М. Старицьким. Поряд з романами й повістями Панаса Мирного (“Повія”, “Як ведеться, так і живеться”), І. Нечуя-Левицького (“Микола Джеря”) були опубліковані твори Олени Пчілки (“Волинські спогади”, “Козачка Олена”). Письменниця також була редактором “Газети Гадяцького земства”. У 20-ті роки Олена Пчілка жила в Києві, де працювала в літературно-історичній та етнографічній комісіях Всеукраїнської академії наук; у 1927 році була обрана членом-кореспондентом АН УРСР.

Багатогранність таланту Олени Пчілки засвідчена і її педагогічною діяльністю. Перш за все свій педагогічний талант Ольга Петрівна виявила у своїй родині, у вихованні власних дітей. Прагнучи, щоб діти виросли справжніми патріотами, вона створила для Михайла, Лесі, Ольги, Оксани, Миколи, Ісидори затишний український мікросвіт. Працювати як дитяча письменниця Олена Пчілка почала після 1917 року. У 1918 р. вийшли друком п’єси “Весняний ранок Тарасовий” і “Казка Зеленого Гаю”, у 1919 р. написана дитяча опера “Дві чарівниці” та збірка оповідань і віршів для дітей “Книжка-Різдвянка”. Олена Пчілка є автором низки літературних казок (“На хуторі”, “Хлопчик та ведмідь”, “Сосонка”, “Мишача рада”, “Мар’їне багатіння”, “Найгірші вороги”, “Премудра приповість”, “Рябко”, “Куликове болото”, “Малий музика Моцарт”) та адаптованих до сприйняття дітьми молодшого віку народних казок (“Ворона й рак”, “Морозова кара”, “Горобець та билина”, “Солом’яний бичок”, “Пан Коцький”, “Лисичка-сестричка й вовк”, “Лисичка в суддях”, “Про пастуха”, “Зайчик”, “Казочка про козу-дерезу”, “У пригоді”, “Про дідову дочку та бабину дочку”, “Казочка про дідову рукавичку”, “Казка про жадного чоловіка та про гадюку”, “Лисиччина учта”, “Журавель та чапля”, “Казка про котика й півника”, “Добрана пара”, “Казочка про коржика”).

Розглянемо літературні казки письменниці, акцентуючи увагу на їх гендерній інтерпретації. Казкові твори Олени Пчілки, які можна визначити як соціально-побутові, відзначаються серйозністю думки, глибокою мораллю та виразно окресленою соціальною ідеєю. Мовне оформлення казок, манера викладу матеріалу лаконічна, але легкодоступна, цілком відповідає психології, життєвому досвіду та розумовим можливостям дітей. Наприклад, у казці “Мишача рада” фінал є повчальним: “*Радити спосіб на напасника – не штука, а самому поткнутися супроти лиха – то інша річ!*” [5, с.90]. Юний читач вчиться відповідати за свої слова, не давати бездумних порад та обіцянок. У казці “Мар’їне багатіння” засуджуються гордощі та зазнайство.

Читаючи твір “На хуторі”, не можна не помітити тонкої, м’якої манери письма авторки. Тільки жінка могла з такою ніжністю створити літературний образ щасливої дитини, яка зростає в не дуже заможній, але люблячій родині. Створюючи літературний портрет Івася, Олена Пчілка порівнює його з сонцем: “*Ганна поглянула на піл, там спав її первенчик – гарненький, білоголовий хлопчик Івась…Білява голівка з заспаними сірими оченятами нахилилась уперед, і зразу рожеве личко Івасикове неначе промінням сонячним освітилось. Івасик хутко спустив ніжки на долівку і побіг до матері*” [5, с.75-76]. У звичайній сільській родині радість – знайшлося телятко. Ця подія є знаком більш-менш забезпеченого життя родини. Корова буде доїтись, отже, дитина буде не голодна. До того ж телятко є втіхою для малого Івася: “*Телятко ледве держалося на ногах та дивилося карими добрими оченятами, поводячи вухами. Остап сів на лаву, уперся руками в коліна і поглядав то на теля то на піл, на Івася. На молодому виду Остапа сяяла втіха, сірі очі наче сміялись, одсвічуючи в собі щасливу думку. Ганна побігла і через якусь хвилину вернулася з оберемком соломи на в руках*” [5, с.75]. Авторка змальовує гармонійне життя подружжя Остапа й Ганни: “*Знов тиха радість сяяла в хаті*” [5, с.78].

Характерним для літературних казок Олени Пчілки є художнє зображення дітей, що здебільшого зростають у повноцінних, дружних родинах. Та іноді батьки не можуть дати дітям чогось більшого, ніж любов та піклування. Письменниця переконана, що в світі достатньо добрих людей, які допоможуть морально й матеріально. Наприклад, у казці “Сосонка” головний герой Івась потрапляє на новорічне свято до панського будинку, де до нього тепло і привітно ставляться: “*Все те було поділено поміж дітьми. Навіть Івась добув, з ласки няньчиної та малої панночки, кілька золотих горіхів, червоних яблучок, цукерків у кошику маленькому, солодкого коника і паперову золоту рибку! Боже мій, чи то ж не втіха!*” [5, с.84]. Повчальним є персоніфікований у казці образ сосонки, яку на Різдвяні святки прикрасили в панському будинку. Сосонка була дуже красивою й уявляла собі, як би їй заздрили інші

дерева, коли б побачили: " – *Подивіться, - каже берізка, які на ній ланцюжки рожеві! - Ет, - цвіріньknув снігурчик – не хотів би я й ланцюжків, хоч би й рожевих! Нема в світі кращого, як воля!*" [5, с.85]. Свято було недовгим, і святкове дерево викинули у двір, на дрова. Та Івась її забрав додому, де вона стала в пригоді, указуючи людям дорогу: *"Нащо її рубати! Краще я поставлю її замість віхи, отам, на дорозі, бо тепер раз у раз метелиця дорогу замітає; вже нащо я дорогу знаю, і то вчора блудив. Нехай хоч сосонка для прикмети на дорозі стоїть"* [5, с.86]. Прочитавши цю казку, діти мають зробити висновок про те, що не можна гордувати друзями, треба прагнути бути корисним для людей.

У казці "Хлопчик та ведмідь" змальовано історію хлопчика-сирітки, який узимку знайшов прихисток у панській повітці, де тримали ведмедя. Знайшовши хлопчика, пан його не вигнав, а навпаки, допоміг: "*А хазяїн розпитався, як те бідне хлоп'я туди попало, та зглянувсь на його, взяв до себе, став годувать та вчити, та й до розуму довів. І вийшли з того хлопчика люди*" [5, с.80]. Можливо, такий характер сюжетів казок зумовлений світоглядом авторки. Як зазначалось, Олена Пчілка походила зі славетного роду Драгоманових, відомого ще за часів Гетьманщини. Дітей у сім'ї Драгоманових привчали шанувати природу, любити мистецтво. З гордістю за своїх батьків письменниця говорила, що в той темний, жорстокий час, коли панувало деспотичне право, у їхній сім'ї ні з кого не знущались, нікого не карали, і діти виростали, не бачивши ніяких диких сцен розправи сильного з підвладним, – і все це сприяло наставленню дітей на добрий розум спокійним і лагідним батьківським словом.

Розглядаючи народні казки в обробці Олени Пчілки, варто підкреслити, що це казки переважно про тварин, до яких авторка, керуючись, насамперед, виховною метою, вносить деякі зміни, по-новому інтерпретує образи, виразно наголошуючи ідею казки, надаючи їй соціального, а іноді й політичного звучання. Наприклад, у таких казках, як "Ворона й рак", "Горобець та билина", "Добрана пара", зустрічаємо лапідарні й влучні вислови, які запам'ятовуються як приказки, наприклад: "*Отак-то піддурив рак ворону, а чим: облесливим словом! Велику силу має воно…*" [5, с.125]; "*…обоє рябоє!*" [5, с.167]. У літературній обробці письменниці народні казки мають інший, часом несподіваний фінал. Так, українська народна казка "Колобок" має назву "Казочка про коржика", у якій лисичка не з'їдає коржика, а ламає об нього зуби. У фіналі ж "Казки про котика й півника" спостерігаємо не тільки щасливе врятування півника котиком, а й мотив помсти: "*От взяли вони вдвох, де що було в лисички, поїли, горшки-миски побили, а самі втекли додому. Та й жили собі вкупці. Півник уже слухався котика. І все було добре*" [5, с.159].

Захоплення Олени Пчілки етнографією знайшло безпосереднє відображення в її творах для дітей. У казках наявні виразні народнопоетичні мотиви, майстерно введені письменницею. Зокрема у творі "Журавель та чапля" описано народний звичай відмови сватам – давати гарбуза: "*Ти мені вже двічі гарбуза дала, та щоб я знов тебе сватав? Не хочу!*" [5, с.156]. Загальновідомо, що гарбуз – ознака відмови. Вживання гарбузових страв заспокійливо діє на організм, стримує статевий потяг. Імовірно, що юнак, якому судився гарбуз, мусив якось і пригоститися ним, унаслідок чого інтерес до дівчини пропадав. Це було не образливо, а тактовно й мудро [6, с.431]. У казці "Про дідову дочку та бабину дочку" вовча голова просить пересадити її через поріг, що є знаменним для української культури, де поширеною була заборона ступати на поріг ногами [6, с.385-386].

У творчому доробку письменниці багато казок про тварин, основна мета яких розвивальна та виховна. По-перше, читачам був представлений майже весь тваринний світ (ворона, рак, вовк, заєць, коза, гадюка, журавель, чапля, півень, кіт) – усі тварини уособлюють ті певні риси, які звикли в них бачити, але кожен із них має неповторний характер, мислить і висловлюється оригінально. Та найбільше створено казок, де головним персонажем є лисиця ("Лисичка-сестричка й вовк", "Лисичка в суддях", "Лисиччина учта", "Казка про котика й півника", "Казочка про коржика"). Лисичка – персонаж непростий, і ставлення до неї не може бути однобічним. З одного боку, це хитра, підступна та жорстока істота, а з іншого – це тонкий, винахідливий, кмітливий знавець психології та турботлива мати ("Казка про котика й півника"). У казкових сюжетах такого типу письменницю приваблювали завуальовані реальні життєві взаємини, наявні в них народна мудрість і моральна ідея. Ідейне, моральне начало – от що визначало вибір казкових сюжетів і напрям, у якому вони в процесі літературної обробки зазнавали змін.

Таким чином, проаналізувавши літературні казки Олени Пчілки, ми дійшли висновку, що твори письменниці за своєю формою та стилем доступні маленьким читачам. Їх авторка-жінка - може успішно поєднувати наукову, громадську та літературну діяльність і при цьому бути гарною матір'ю. Тож сфера діяльності людини не може визначатися її статевою приналежністю. Але все-таки природнім є той факт, що жінки-письменниці є більш успішними в жанрі казки, тому що жінка глибше розуміє духовні потреби дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Павличко С. Чи потрібна українському літературознавству феміністична школа?/ С. Павличко// Слово і Час. – 1991. – № 6. – С. 10-15.

2. Літературознавча енциклопедія: У 2 т. / Автор-укладач Ю.І. Ковалів.– К.: Академія, 2007. – Т. 2. – 2007. – 624 с.

3. Таланчук О.М., Дунаєвська Л.Ф. Олена Пчілка і дитяча література // Актуальні проблеми сучасного літературознавства та мовознавства. – К., 1991. – С. 140-144.

4. Шевченко О. "Діти – се молода Україна" / Олена Шевченко // Пчілка Олена. Сосонка. – К.: Школа, 2007. – С. 3-12.

5. Пчілка Олена. Сосонка/ Олена Пчілка. – К.: Школа, 2007. – 176 с.

6. Войтович В. Українська міфологія/ В. Войтович. – К.: Либідь, 2005. – 664 с.

УДК 821.133.1:82-312.6

КОНЦЕПЦИЯ ЖЕНСКОЙ ЛИЧНОСТИ В РОМАНЕ О. ДЕ БАЛЬЗАКА «ТРИДЦАТИЛЕТНЯЯ ЖЕНЩИНА»

Потапова М.С., студент, Кравченко Я.П., к. філол. н., в.о. доц.

Запорожский национальный университет

В статье анализируется концепция женской личности в романе О. де Бальзака «Тридцатилетняя женщина», устанавливается влияние духовной атмосферы эпохи на утверждение гендерных стереотипов.

Ключевые слова: концепция личности, характер, гендерная роль, автобиографизм, сюжет, композиция.

Потапова М.С., Кравченко Я.П. КОНЦЕПЦІЯ ЖІНОЧОЇ ОСОБИСТОСТІ В РОМАНІ О. ДЕ БАЛЬЗАКА «ТРИДЦЯТИРІЧНА ЖІНКА» / Запорізький національний університет, Україна.

У статті аналізується концепція жіночої особистості в романі О. де Бальзака «Тридцятирічна жінка», встановлюється вплив духовної атмосфери доби на утвердження гендерних стереотипів.

Ключові слова: концепція особистості, характер, гендерна роль, автобіографізм, сюжет, композиція.

Potapova M.S., Kravchenko Y.P. CONCEPTION OF FEMALE PERSONALITY IN THE NOVEL OF H. DE BALZAK «WOMAN OF THIRTY» / Zaporizhzhya national university, Ukraine

In the article conception of fenale personality is analysed in the novel of H. de Balzak «Woman of thirty», influence of spiritual atmosphere of epoch is set in strengthening of gender stereotypes.

Key words: conception of a personality, character, gender role, autobiographism, plot, composition.

Попытки теоретического обоснования концептуализации личности в XX веке осуществлялись в различных научных областях: философии, психологии, социологии, литературоведении. Проблема концепции личности в разных аспектах исследовалась в работах Ю. Борева [1], В. Воронова [2], А. Беляева [3], В. Марко [4] и др. Результатом теоретического осмысления данной проблемы в литературоведческом аспекте стало определение концепции личности как «сложного художественно-философского комплекса, который предопределяет индивидуальный стиль писателя, композиционную структуру произведения, принципы создания характера» [5, 384].

Современное гуманитарное знание настаивает на коренном отличии художественной и научной концепции личности: «искусство, и литература, в частности, дает не частичный образ человека-личности, а целостный» [1, 106]. В. Воронов усматривает различие между художественной и научной концепциями в «принципиальной противоположности философского и художественного познания. Первое осмысляет человека в общем – in abstracto; второе занято, прежде всего, изучением данного человека – in concreto» [2, 97]. По мнению Ю. Борева, художественная концепция личности в определенном смысле связана с философией, но между ними нет равенства. «Образное мышление использует в своей сфере иной жизненный материал, оно концентрируется на «опыте отношений», а не на «опыте фактов». Искусство – единство общего и индивидуального, которое сохраняет чувственность» [6, 183-184]. Художественная концепция – это образная интерпретация жизни, ее проблем в произведениях искусства, конкретная идейно-эстетическая направленность как отдельного произведения, так и творчества художника в целом. Основную черту художественной концепции Н.Жулинский определяет как «неразрывную связь с личным уникальным опытом автора» [7, 48].

Основными параметрами художественной концепции личности, по мнению В. Марко, являются следующие: основополагающие принципы, идейно-эстетические аспекты, в которых она проявляется и реализуется, источники. Составляющими художественной концепции личности признаются: идеал